

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Åsa Bergsten
vastragotaland@lansstyrelsen.se
Vattenavdelningen

BESLUT
2021-07-02

Diarienummer
535-1557-2020

Sida
1(10)

Björkö Hamn- och Fiskareförening
Ekonomisk förening
hamnkapten@bjorkohamn.se

Elektronisk delgivning

Föreläggande att söka tillstånd för Björkö fiskehamn i Öckerö kommun

Beslut

Länsstyrelsen förelägger Björkö hamn- och fiskareförening, organisationsnummer 757200-8139, att söka tillstånd hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt för följande vattenverksamheter i Björkö fiskehamn i Öckerö kommun (se karta, bilaga 1).

- Brygga A, B, D, F, I, J och K
- De delar av bryggorna E och H som uppförts på 2000-talet
- Vågdämpare söder om Skarviksholmen

Ansökan ska även omfatta prövning av lagligheten för övriga befintliga anläggningsdelar i hamnen enligt vad som sägs i 17 § i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Tillståndsansökan ska vara inlämnad till Mark- och miljödomstolen i Vänersborg senast den 31 oktober 2022.

Beslutet är fattat med stöd av 11 kap. och 26 kap. 9 § miljöbalken och 17 § i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen har mottagit en begäran om tillsyn från Naturskyddsföreningen Bohuslän den 13 januari 2020 avseende två pontonbryggor, en flytande vågbrytare och boj inom Björkö hamn.

Den 24 januari 2020 meddelades Björkö Hamn- och Fiskareförening att dessa uppgifter inkommit till Länsstyrelsen och uppmanades att yttra sig över uppgifterna.

En redogörelse för genomförda åtgärder, samt de myndighetskontakter dessa åtgärder föregåtts av lämnades in till Länsstyrelsen den 26 mars 2020. Där angavs i huvudsak följande:

För flertalet av de genomförda åtgärderna gäller att undantag från tillstånds- eller anmälningsplikt, enligt 11 kap 12 § miljöbalken (MB) ska tillämpas. De har ansökt

om tillstånd 1929 och beviljats tillstånd för allmän hamn 1931, dom 1929-25 AM. Med denna dom som stöd byggdes den norra och södra piren, samt innerhamn och kajer, under åren 1932-1944.

De anläggningar Björkö Hamn- och Fiskareförening anger har anlagts med stöd av 11 kap 12 § MB under åren 2011–2018 är följande:

- Korttidsbrygga vid Skeppshandeln
- Vågdämpare söder om Skarviksholmen
- Korttidsbrygga vid Ishuset
- Två flytbryggor vid pir vid inloppet

2018–2019 söktes och erhöles LOVA-bidrag för en ny iläggsramp i södra hamnen, enligt projektet ”Båt på land.”

Utöver dessa anläggningar har även andra anläggningar tillkommit som redovisas i *Meddelande angående tillsyn av befintliga vattenverksamheter i Björkö hamn, Öckerö kommun*, daterat 2020-01-24, se bilaga 3.

I september 2020 lämnade Björkö Hamn- och Fiskareförening in två anmälningar om vattenverksamhet, dels för nedläggning av en förankringskätting (dnr 535-41538-2020), dels för reparation av befintlig brygga (dnr 535-41540-2020). Anmälningarna bifölls med vissa försiktighetsmått.

Kommunicering

Björkö Hamn- och Fiskareförening har givits möjlighet att yttra sig inför Länsstyrelsens beslut. Den 14 juni 2021 inkom ert yttrande till Länsstyrelsen. I detta framgår i huvudsak följande.

De biträder Länsstyrelsens begäran om tillståndsansökan till Mark- och miljödomstolen. Hamnföreningen anser att anläggningar tillkomna före 1983 inte fordrar tillstånd. Det kan vara så att viss utfyllnad som skett före miljöbalkens tillstånd gjorts som deponi och därför inte är att anse som vattenverksamhet och sålunda inte varit tillståndspliktiga. De är beredda att låta tillståndsansökan omfatta vågbrytare söder om Skarviksholmen samt bryggor A-K. Tillståndsansökan förutsätter marinbiologisk inventering och eventuell miljökonsekvensbeskrivning och att hamnen därför påbörjat upphandling av inventering. Hamnföreningen föreslår vidare att Länsstyrelsen kallar till samråd.

Naturskyddsföreningen Bohuslän har även givits möjlighet att yttra sig i ärendet. Naturskyddsföreningen påtalar i sitt yttrande vikten av att den marinbiologiska undersökningen görs i juli – augusti, samt att det är mycket viktigt att Länsstyrelsen ger noggranna instruktioner om hur inventeringen skall ske, då sådan kunskap inte kan förväntas finnas inom hamnföreningen.

Utredningen i ärendet

Med anledning av de anläggningar som anmälts av Naturskyddsföreningen har Länsstyrelsen gjort en egen initierad tillsyn av hamnen. Av denna tillsyn samt av de handlingar som ingivits i ärendet framgår följande:

Sedan 1970 har det inom Björkö hamn tillkommit tio nya bryggor samt en vågbrytare, se brygga A, B, D-K i bilaga 1. Kaj vid nock innerhamn (område C i bilaga 1) är en del av originalhamnen från 1930.

Brygga A är en gästhamnsbrygga som tillkommit i början av 2000-talet.

Brygga B är en dagbrygga för Skeppshandeln som tillkommit ca 2011.

Brygga D är en flytbrygga (Ishuskaj) som tillkommit ca 2014.

Brygga E är en brygga på pir som tillkommit i början av 2000-talet. I område markerat med E ingår även en deponi; Inner Pir, som tillkommit i början av 1980-talet.

Brygga F är en ramp som tillkommit 2018-2019.

Brygga G är en brygga till Skarviksholme som tillkommit i slutet 70-tal/ början 80-tal.

Brygga H är ursprungs brygga på Skarviksholme som ursprungligen tillkommit i slutet 70-tal/ början 80-tal och där nuvarande brygga tillkommit i början av 2000-talet.

Brygga I är flytbryggor Skarviksholme som tillkommit i början av 2000-talet.

Brygga J är flytbrygga södra pirnocken som tillkommit 2017-2018.

Brygga K är flytbrygga norra pirnocken som tillkommit 2017-2018.

Vågbrytare söder om Skarviksholme har tillkommit ca 2013.

Den 2 oktober 2020 besökte Länsstyrelsen Björkö hamn tillsammans med representanter från Björkö hamn- och fiskareförening. Platserna för de båda anmälda vattenverksamheterna samt de olika anläggningarna som är föremål för detta tillsynsärende visades.

I Länsstyrelsens handläggning av ärenden ingår att göra en sammanvägd bedömning. Länsstyrelsen verkar för en hållbar samhällsutveckling och har i uppdrag att samordna olika samhällsintressen samt att främja länets utveckling i stort. Länet behöver en levande landsbygd och hållbara fiske- och turistnäringar. För att åstadkomma det behöver verksamhetsutövare säkerställa att de har tillstånd för sin verksamhet som ger förutsättningar att bedriva och utveckla verksamheten på lång sikt.

Skälen för beslutet

Länsstyrelsen bedömer att det som omfattas av tillstånd 1929-25 AM, enbart är de anläggningar som nämns i denna dom. Enligt Länsstyrelsen bedömning är det de befintliga anläggningar som visas på kartan nedan, samt den norra och södra vågbrytaren. Även kaj vid nock innerhamn, område C i bilaga 1, omfattas av det ursprungliga tillståndet.

Övriga tillkommande anläggningar är inte beskrivna i tillståndet från 1931 och omfattas inte av detta tillstånds rättskraft. Dessa nya anläggningar saknar således tillstånd i dagsläget och ska därför som utgångspunkt tillstånds- eller laglighetsprövas.

De anläggningar som Länsstyrelsen bedömer saknar tillstånd är alltså följande (se även bifogad karta, bilaga 1):

- Brygga A, B samt D-K
- Vågbrytare söder om Skarviksholmen

enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Verksamhetsutövaren har bevisbördan för att förutsättningarna i bestämmelsen i 11 kap 12 § MB är uppfyllda. Utifrån det underlag som Björkö hamn- och fiskeförening lämnat in, samt övrigt underlag som Länsstyrelsen har tillgång till, bedöms det inte vara uppenbart att varken enskilda eller allmänna intressen skadats av de nya anläggningar i form av bryggor och vågdämpare som tillkommit i hamnområdet under åren 1970–2019, och som inte prövats i särskild ordning.

Hamnområdet är som helhet ett marint grundområde, vilket potentiellt har höga naturvärden. Enligt djupdata som ni lämnat in är djupet i hamnen mellan 0,5–7,5 m, se bild 2 nedan.

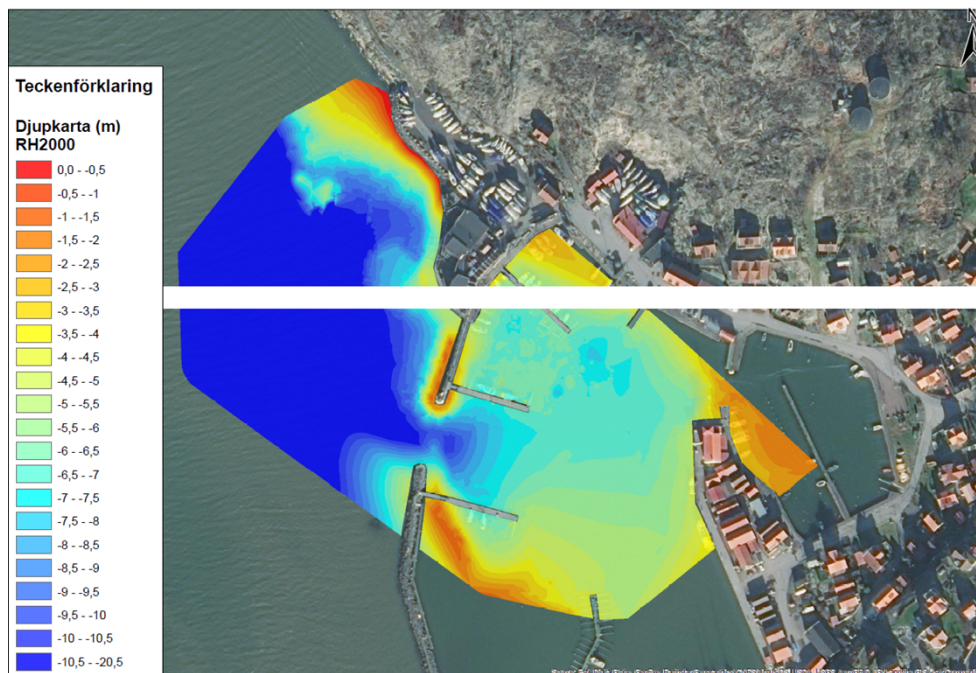

Bild 2. Djupkartering av Björkö fiskehamn

Inom hamnområdet och i direkt anslutning till detta, finns både konstaterad och sannolik förekomst av ålgräs, se bild 3 nedan.

Ålgräsängar är viktiga och produktiva livsmiljöer för många arter av växter och djur och fungerar bland annat som uppväxtområden för fisk. Förutom att vara en viktig livsmiljö för marina arter, så stabiliserar ålgräsängar bottensedimenten och dämpar vågor och strömmar. Det skyddar stränder mot erosion och gör vattnet klarare. Ålgräs tar även upp näringsämnen ur vattnet och minskar på så vis effekterna av övergödning. Stora mängder kol tas också upp och lagras i ålgräsängar, vilket bidrar till att minska klimatförändringar. I Bohuslän har ålgräsets utbredning minskat med cirka 60 procent sedan 1980-talet. I skyddade vikar och kustvatten är småskalig exploatering en trolig orsak till att ålgräset minskat. En stor andel av Bohusläns skyddade mjukbottenområden är idag exploaterade genom marinor, småbåtshamnar och muddrade bryggor. De återstående bestånden av ålgräs står under starkt tryck från fortsatt exploatering. Det är därför viktigt att exploatering i områden där ålgräs förekommer prövas som vattenverksamhet.

Bild 3. Ålgräs, konstaterad förekomst samt sannolik förekomst

De anläggningar, bestående av både bryggor samt vågbrytare, som har utförts i förevarande fall berör ett förhållandevis stort vattenområde. Hela hamnen utgör ca 75 000 m², och de anläggningar som tillsynen avser berör sammanlagt en yta på ca 11 000 m². De bedöms därmed kunna få en kumulativ effekt på de skyddsvärda miljöintressen som finns inom området. De nya flytbryggorna medför en ökad påverkan på bottenområdet genom bland annat skuggning samt påverkar även vattenomsättningen inom hamnen. Genom att antalet båtar som trafikerar hamnen kommer kunna öka genom de nya bryggorna påverkas även buller från hamnen samt propellermuddring, i bottenområdet i och i anslutning till hamnen.

Länsstyrelsen bedömer därför att det inte är uppenbart att åtgärderna kunde göras utan att varken enskilda eller allmänna intressen skadas, och att miljöbalken 11 kap

12 § därför inte är tillämplig i dessa fall. Björkö hamn- och fiskareförening ska därför föreläggas att söka tillstånd i efterhand för brygga A, B, D, F, I, J och K, de delar av bryggorna E och H som uppförts på 2000-talet samt vågdämparen söder om Skarviksholmen, se bilaga 1.

Att Länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet har rätt att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd i efterhand framgår av praxis, se MÖD 2008:21. Med hänsyn till den mängd åtgärder som i förevarande fall gjorts utan tillståndsprövning och det stora område som påverkas av dessa åtgärder bedömer Länsstyrelsen det vara proportionerligt att nu kräva att dessa åtgärder tillståndsprövas i efterhand.

När det gäller de anläggningar som är tillkomna före 1983 så anger hamnföreningen att dessa anläggningar inte krävt tillstånd enligt vattenlagen, men att de ändå har för avsikt att låta kommande tillståndsansökan omfatta samtliga anläggningar som redovisas i bilaga 1.

Länsstyrelsen noterar att anläggning G samt delar av anläggning E och H har tillkommit i slutet av 1970-talet/början av 1980-talet och dessa anläggningar troligen inte varit tillståndspliktiga enligt den lagstiftning som gällde när åtgärden utfördes, trots det anser Länsstyrelsen att det ändå finns skäl att låta kommande tillståndsansökan omfatta dessa övriga anläggningar.

Detta eftersom dessa anläggningars laglighet ändå behöver prövas i samband med tillståndsprövning av de anläggningar som tillkommit under miljöbalkens tid. Detta framgår av 17 § lag (1998:811) om införande av miljöbalken, som anger att det krävs en sådan prövning av befintliga anläggningsdelars lagenlighet i samband med att ansökan om tillstånd till de anläggningsdelar som tillkommit under miljöbalkens tid. Det tydliggörs därför i föreläggandet att ansökan även ska omfatta prövning av övriga befintliga anläggningars laglighet.

För att uppfylla kunskapskravet enligt miljöbalken 2 kapitlet 2 § ska ni inför tillståndsansökan genomföra en marinbiologisk inventering omfattande hela hamnområdet, se karta i bilaga 1. Inventeringen ska genomföras av sakkunnig och fokusera på ålgräs, men även inkludera andra arter som kan indikera höga biologiska värden. Inventeringen genomförs lämpligen mellan den 1 juli och den 31 augusti 2021.

Bestämmelser

Av 2 kap. 29 § 2 punkten miljötillsynsförordningen (2011:13) framgår att Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över vattenverksamheter. I miljöbalkens 26 kapitel regleras hur tillsynen får bedrivas. Bland annat anges att tillsynsmyndigheten ska kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Enligt 26 kap 9 § MB får tillsynsmyndigheten för detta ändamål meddela de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Enligt 11 kap. 9 § MB krävs tillstånd för en vattenverksamhet om inte något annat följer av Miljöbalken. Enligt 11 kap. 9 a § MB kan regeringen meddela föreskrifter om att det för vissa vattenverksamheter i stället för tillstånd ska krävas att verksamheterna anmäls till tillsynsmyndigheten. Vilka åtgärder som kan anmälas till tillsynsmyndigheten framgår av 19 § i Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. En åtgärd som är anmälningspliktig måste förhandsprövas, och kan inte anmälas i efterhand (se MÖD 2014:38).

Enligt 11 kap. 12 § MB behövs inte tillstånd eller anmälan enligt 11 kap 9 a § om det är uppenbart att varken enskilda eller allmänna intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Av 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken framgår att om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning eller om tillståndsfrågan beträffande en sådan anläggning är oklar, får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos mark- och miljödomstolen.

Begärs tillstånd att ändra en vattenanläggning som har tillkommit utan tillstånd före miljöbalkens ikraftträdande, skall ansökan samtidigt göras om prövning av anläggningens laglighet.

Avgift

Avgiften för Länsstyrelsens tillsyn av vattenverksamheter enligt 11 kap. miljöbalken är 800 kr/timme (Förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken 3 kap 11 §). Avgift tas ut för varje hel timme genomförd handläggningstid. Med handläggningstid avses den tid som varje tjänsteman vid myndigheten har använt för beredning, föredragning och beslut i ärendet. I handläggningstiden räknas inte sådan restid som vid ett och samma restillfälle överstiger två timmar.

Länsstyrelsen avser att, i separat beslut, meddela den avgift som detta ärende genererat.

Upplysningar

Marinbiologisk undersökning

För att uppfylla kunskapskravet enligt 2 kap. 2 § MB behöver ni inför tillståndsansökan genomföra en marinbiologisk inventering omfattande hela hamnområdet, se karta i bilaga 2.

Inventeringen ska genomföras av sakkunnig och fokusera på ålgräs, men även inkludera andra arter som kan indikera höga värden. Inventeringen genomförs lämpligen mellan **den 1 juli och den 31 augusti**.

Hamnföreningen, som verksamhetsutövare, ansvarar för att tillräcklig sakkompetens tas in för att genomföra den marinbiologiska undersökningen på ett tillfredställande sätt.

Samrådsprocessen

Som ett första led i en tillståndsprövning av vattenverksamhet enligt 11 kap. MB ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen, enligt 6 kap. 4 § MB. Efterföljande tillståndsprövningen sker vid Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. Det är verksamhetsutövaren som är ansvarig för att hålla samråd, som identifierar samrådskretsen och kallar till samråd. Samrådsprocessen inleds med att ni som verksamhetsutövare tar fram ett underlag för samråd med enskilda och Länsstyrelsen.

Underlaget ska bestå i följande:

Underlag för samråd

- Administrativa uppgifter – sökandes namn, adress, telefon, e-postadress, organisationsnummer,
- fastighetsbeteckning och fastighetsägare
- kontaktperson eller miljöansvarig
- lokalisering – beskrivning av alternativa lägen för lokalisering, i text och på skalenlig karta.
- verksamhetens omfattning och utformning
- planförhållanden – situationsplan (karta), avstånd till närboende och liknande.
- planförhållanden (detaljplan, områdesplan, översiktsplan m.m.) och planbestämmelser.
- information om inventeringar och områdesskydd t.ex. riksintressen för naturvård, kulturvård m.m.
- Förutsedd miljöpåverkan – påverkan på växter och djur, utsläpp till luft och vatten, buller m.m.
- Gärna ett utkast till miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Detta underlag för samråd skickas till Länsstyrelsen samt till enskilda som kan tänkas bli särskilt berörda (6 kap 4 § MB), i första hand angränsande markägare, närboende, fiskerättsinnehavare, ägare till vattenanläggningar i närheten m fl. Underlaget ska finnas tillgängligt för alla särskilt berörda. De brev som delas ut kan innehålla en kortfattad sammanfattning av underlaget till samrådet samt en hänvisning till var man kan få det fullständiga materialet. Om man väljer att endast informera brevlades är det viktigt att det anges när och till vem eventuella synpunkter kan lämnas. Informationen till berörda kan även inledas med en annons i tidningarna för att informera allmänheten. Det är även lämpligt att ni samråder med Sjöfatsverket och Trafikverket som ofta har synpunkter och kunskap om ledningar i havet.

Efter att ni samrått med enskilda och rekommenderade myndigheter sammanställer ni resultatet i form av en samrådsredogörelse som ni skickar tillsammans med underlaget till Länsstyrelsen. Baserat på detta underlag fattar Länsstyrelsen beslut om betydande eller ej betydande miljöpåverkan (BMP eller ej BMP).

En samrådsredogörelse ska bestå av följande:

- Redovisning hur kallelse till samråden gått till
- Förteckning över vilka som informerats/deltagit i samråden samt underlaget för avgränsningar för vilka som informerats
- Kopior på eventuella informationsbrev, annonser mm
- Mötesprotokoll med synpunkter från samrådsmöten

- Sammanställning av synpunkter som inkommit på annat sätt än vid möten
- Sammanfattning av ovanstående med klargörande av problemställningar
- Övervägande om alternativa lösningar behöver utredas
- Avgränsning av sakfrågorna
- Eventuella åtaganden som sökanden gjort utifrån vad som framkommit under samråden

Tillståndsansökan

Efter att Länsstyrelsen fattat beslut om betydande miljöpåverkan eller ej betydande miljöpåverkan färdigställer ni miljökonsekvensbeskrivningen och ansökningshandlingarna. Om beslutat fattats om betydande miljöpåverkan ska ni hålla ett utökat samråd. Därefter sänds handlingarna in till Mark- och miljödomstolen för prövning.

Ni kan även läsa mer om tillståndsprocessen på Länsstyrelsens hemsida:
[Vattenverksamhet | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/vattenverksamhet)

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 3.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av vattendirektör Sandra Brantebäck med vattenvårdshandläggare Åsa Bergsten som föredragande. I handläggningen av ärendet har också Ann Lundahl, länsjurist, deltagit.

Bilagor:

1. Karta över de anläggningar som ska ingå i tillståndsansökan
2. Karta över område som ska omfattas av marinbiologisk inventering
3. Du kan överklaga beslutet

Kopia till:

Naturskyddsföreningen Bohuslän, boel.lanne@naturskyddsforeningen

Röd markering anger det område som ska omfattas av den marinbiologiska inventeringen.

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du **skriftligen** överklaga beslutet hos Mark- och miljödomstolen. **Observera att du ska skicka eller lämna in överklagande till** Länsstyrelsen i Västra Götalands Län, 403 40 Göteborg [<- Mellanslag]. **Du kan även skicka in överklagandet via e-post till** vastragotaland@lansstyrelsen.se. Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till domstolen.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det domstolen som beslutar om tiden kan förlängas eller inte.

Ditt överklagande ska innehålla

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter:

- adress till bostaden
- telefonnummer där du kan nås
- eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din mening, bör du skicka med kopior på dessa.

Ombud

Du har rätt att anlita ett ombud som kan sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar

Behöver du veta mer om hur du ska göra, går det bra att ringa till Länsstyrelsen, telefonnummer 010-224 40 00. **Fråga efter den som varit föredragande i**